

Nattvardsadmittering av barn och unga - konfirmationsålder

Uppdraget har varit att redogöra för vad Bibeln och bekännelsen samt svenskkyrkliga ordningar lär om ålder för admittering till HHN för barn och unga samt konfirmationens betydelse för denna frågeställning.

Att utforma pastorala riktlinjer för tillämpningen av läran ligger inte på Läronämndens bord. Detta torde vara biskopens och konsistoriets ansvar efter hörande av prästkollegiet. Till tillämpningen av läran i denna sak hör bedömning av lämplig ålder för admittering och frågan om huruvida samma åldersgräns bör gälla i alla Missionsprovinsens församlingar.

Vi har inte haft möjlighet att göra en egen längre utredning i ämnet utan drar slutsatser utifrån andras studier och vad vi kunnat utläsa i Bibeln, bekännelsen och andra dokument.

Genom det heliga dopet upptas man i Kristi församling och får då helt och fullt del av frälsningens gåva (1 Pet 3:21f). Dopet är en engångshandling där den treenige Guden ger oåterkalleliga löften till den döpte som denne får ha som grund för sitt liv som Guds barn.

Dopets instiftelseord riktas till dem som skall genomföra dopet: Jesus säger till de elva lärjungarna: "Gå ut och gör alla folk till lärjungar. Döp dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er." (Matt 28:19-20). Dopets gåva må tas emot i tro av den döpte för att vara denne till välsignelse (se t.ex. Rom 6:1-11). Döps man i en ålder då man kan undervisas om dopets innebörd, föregås dopet av undervisning. Döps man som spädbarn må vårdnadshavarna som önskar att barnet skall döpas känna till och bejaka dopets innebörd, samt att barnet, genom kyrkans undervisning, senare under barndomen får lära känna den Gud i vars namn det har döpts.

När Herren instiftade nattvarden tog apostlarna, Kristi kyrkas första nattvardsgäster, i instiftelseorden först emot undervisning om nattvarden innebörd och budet att fira måltiden till Jesu Kristi åminnelse (Matt 26:26-28 par). Sedan åt och drack de av brödet och vinet. Av aposteln Paulus ord till församlingen i Korint om värdigt och ovärdigt nattvardsfirande framgår att HHN må firas av bekännande, botfärdiga kristna som undervisats i nattvarden innebörd och vill följa Herrens bud: "Ty så ofta ni äter av detta bröd och dricker av denna bägare, förkunnar ni Herrens död till dess han kommer. Den som därför äter brödet eller dricker Herrens bägare på ett ovärdigt sätt syndar mot Herrens kropp och blod. Var och en skall pröva sig själv och så äta av brödet och dricka av bägaren. Ty den som äter och dricker utan att urskilja Herrens kropp, han äter och dricker en dom över sig" (1 Kor 11:26-29). I dessa verser är det tydligt att mottagande av nattvardsgåvorna förutsätter kunskap om HHN:s innebörd, tro på de gudomliga löften som knyts till HHN, förmåga till självvrannsakan samt insikten att deltagande i HHN är ett personligt möte med Herren Gud som rannsakar våra hjärtans uppsåt och tankar.

Av detta följer att Herren till den heliga måltiden inbjuder döpta som i tro och liv bejakar de grundläggande kristna trossanningarna. Dessa sammanfattas i evangelisk-luthersk tradition inte minst i Lilla katekesen. Nattvarden må tas emot i insikten och tron att jag syndare är frälst av nåd allena tack vare Jesu försoningsverk, att brödet och vinet är Jesu Kristi sanna kropp och blod som erbjuds Guds barn till syndernas förlåtelse, liv och salighet. Denna insikt och tro förutsätter att man har undervisats i den kristna trosläras grunder.

Konfirmationsundervisning och konfirmation har i många lutherska kyrkor sedan 1700-talet varit en ordning där framförallt unga som döpts som spädbarn undervisas i dopets innebörd och vad det innebär att leva med den treenige Guden i Hans församling. I konfirmationsgudstjänsten har konfirmanderna inför församlingen redogjort för trons grunder och under handpåläggning mottagit Guds välsignelse att fortsätta livet i dopet som Guds barn omslutna av medkristnas förböner. Efter att ha undervisats i trons grunder, bejakat dessa och inför församlingen sagt ja till livet i dopets nåd admitteras de i och med konfirmationen till HHN.

Konfirmationsundervisningen går tillbaka till husförhören och prästens uppdrag att säkerställa att nattvardsgästerna ägde kunskap om trons grunder, inklusive innebörden i nattvarden, och att de i tro bejakade dessa sanningar¹. Bekännelseskriterierna lär att de medkristna må inbjudas till den Heliga måltiden som har undervisats i trons grunder, är botfärdiga och tror att syndernas förlåtelse i Jesu namn och blod ges i detta sakrament:

Lilla katekesen (Altarets sakrament: fråga 4):

Vem får detta sakrament värdigt? Att fasta och på yttre sätt förbereda sig är visserligen en god yttre ordning, men värdig och väl beredd är den, som tror på dessa ord: "för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse". Men den, som inte tror dessa ord utan tvivlar, är ovärdig och inte beredd. Ty dessa ord "för er" förutsätter idel troende hjärtan.

Augsburgska bekännelsen (AB) XXIV (Om mässan):

Folket plägar därvid också gå till nattvarden, om gudstjänstbesökare finnas, vilka äro rätt beredda. Detta ökar även vördnaden och andakten vid den offentliga gudstjänsten. Ty inga få tillträde, som icke därförinnan förhörts. Folket upplyses även om sakramentets höghet och rätta bruket av detsamma: vilken tröst det bringar förskräckta samveten, för att de må lära sig att lita på Gud och vänta och begära allt av honom. Att dyrka Gud på detta sätt är honom till behag, och ett sådant bruk av sakramentet förökar gudshängivenheten. Därför tyckes mässan icke firas med större andakt hos våra motståndare än hos oss.

AB XXV (Om bikten):

Bikten är icke avskaffad i våra kyrkor. Ty Herrens lekamen brukar icke givas annat än åt dem, som förut förhörts och fått avlösning. Och folket undervisas omsorgsfullt om tron på absolutionen, varom man förut tegat. Folket läres att sätta högsta värde på avlösningen, emedan den är Guds eget ord och avkunnas på Guds befallning.

Stora katekesen (SK) V (Om altarets sakrament):

På samma sätt som vi hava gjort i fråga om det heliga dopet, så måste vi också tala om det andra sakramentet, nämligen om de trenne styckena: vad det är, vilken nytta det medför och vem som skall mottaga det. Och allt detta skall stödjas på de ord, genom vilka det är av

---

¹ Andrén, Carl-Gustaf: "Konfirmation – Vad är det?". ss.21-26. Lunds Stifts Julbok 1964: 21-26, s.23.

Kristus instiftat, vilka också var och en bör kunna, som vill vara en kristen och gå till sakramentet. Ty vi äro icke sinnade att släppa fram till och utdela sakramentet åt sådana, som icke veta, vad de söka och varför de komma.

Prästen, som på Herrens uppdrag förvaltar altarets sakrament, avgör vem som skall få del av de heliga gåvorna (det gäller alla nattvardsgäster, barn och äldre).

Som Kristi tjänare och som förvaltare av Guds hemligheter skall man alltså betrakta oss. (1 Kor 4:1);

Lyd era lärare och rätta er efter dem, ty de vakar över era själar och skall avlägga räkenskap. (Hebr 13:17)

Då aposteln Paulus undervisar och tillrättavisar församlingen i Korint om värdigt och ovärdigt nattvarvsfirande i Första Korintierbrevets 11:e kapitel (vv. 17-34) ger han dessa föreskrifter i sin tjänst som församlingens herde (11:17,34).

AB V (Om predikoämbetet):

För att vi skola få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som höra evangelium, frambringa tron, var och när det behagar Gud.

AB XXIV (Om mässan) 33-36:

Mässan bör fördenskull firas, i syfte att sakramentet där må bjudas dem, som behöva tröst, såsom Ambrosius säger: Emedan jag oavlåttligt syndar, behöver jag oavlåttligt mottaga läkedom. Då mässan är ett sådant meddelande av sakramentet, bibehålles hos oss en enda allmän mässta alla helgdagar och även andra dagar, om några då vilja gå till nattvarden, varvid den utdelas åt dem, som önska få den. Och denna sed är icke ny i kyrkan, ty fäderna före Gregorius omnämna icke privatmässan. Om den allmänna mässan tala de däremot mycket. Kryssostomus säger, att prästen varje dag står vid altaret och inbjuder somliga till sakramentet och avvisar andra.

Herren Gud inbjuder till HHN för att stärka den döptes tro och understödja dennes helgelse. Kristna behöver ta emot HHN regelbundet och ofta. Att inte bruka detta sakrament är att avvisa ett nådens medel Herren instiftat för att vi skall bevaras som Guds barn.

SK V (Om altarets sakrament):

Vi gå nu vidare och betrakta den kraft och nytta, för vars skull det i sista hand är instiftat, något som i detta sammanhang är högeligen av nöden, på det att man må veta, vad vi där skola söka och hämta. Detta är nu klart och lätt att förstå av de nyss anförda orden: "Detta

är min lekamen och mitt blod, för eder utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse." Det vill korteligen säga: därför gå vi till sakramentet, att vi där må undfå denna skatt, genom och i vilken vi erhålla syndernas förlåtelse. Varför det? Jo, därför att orden stå där och giva oss detta. Ty fördenskull befaller mig Kristus att äta och dricka, att det skall bli mitt och gagna mig såsom en säker underpant och ett tecken, ja, såsom just det goda självt, som för mig är satt emot min synd, emot döden och all olycka. Därför säges nattvarden med rätta vara en själarnas spis, som när och stärker den nya människan. Ty genom dopet bli vi först pånyttfödda; men därjämte stannar, såsom sagt är, den gamla huden kvar hos människan i hennes kött och blod, dessutom gives det så många hinder och anfäktelser från djävulens och världens sida, att vi ofta bliva trötta och kraftlösa och understundom även stappla. Därför är nattvarden given till daglig spis och föda, för att tron må vederkvickas och stärkas, så att den i en dylik kamp icke må falla till föga, utan bliva allt starkare och starkare. Ty det nya livet skall vara så beskaffat, att det städse tillväxer och förkovras.

Det är en huvudsak i prästens tjänst att admittera medkristna till Herrens bord och att i mässan, i Herrens namn, erbjuda medkristna det konsekrerade brödet och vinet. Det är angeläget för prästen att uppmuntra församlingsmedlemmar att ta emot nattvarden, i synnerhet då de är i anfäktelse eller då man kan anta att dödens stund närmar sig. Bekännelseskriterierna undervisar, som framgått, mycket om detta.

Uttalanden om denna sak i Den svenska kyrkoordningen 1571 och i Kyrkolagen av år 1686, överensstämmer med bekännelseskriteriernas undervisning.

Kyrkoordningen lär att prästen inte skall giva sakramentet till den som är därtill ovärdig. Skulle så ske, kastar man pärlor för svin (jfr. Matt 7:6) och gör sig delaktiga i deras synd. Man skall heller inte giva sakramentet åt någon okänd eller till någon som "icke weet göra skäl och redho, hwarföre han går ther til, Eller den icke kan läsa Fadher vår, Troon och Bodhorden etc." (ur kapitlet "Ordning medh messonne").

År 1575 gjordes skriftemålsförhöret obligatoriskt för tillträde till nattvarden.²

I 1686 års kyrkolag; kap VIII: "Om allmänt skriftermähl" står att läsa:

De, som första resan vilja gå till avlösning och Guds bord, eller nyligen äro komna ur en församling i en annan eller eljest obekanta, skola intet tillåtas, förrän de hos kyrkoherden sig angivit och han dem uti deras kristendom sig förhört samt inhämtat kunskap och vittnesbörd om deras leverne (ur § 2)

Till avlösning och Herrens Nattvard, skall ingen tillåtas, som någon offentlig Last bedrivit, vilken hör under uppenbara skrift; Mycket mindre en bannlyst, såvida han inte är stadd i dödsfara; dock alltid med förbehåll, att om han kommer till hälsan igen, skall han försonas med församlingen. Den som helt bekänner sin gärning, men nekar sig därmed hava illa giort, skall icke avlösas; Ej heller fånar, så länge de ej kunna sig besinna; ej heller de, som inte kunna göra reda för sig, i deras kristendomstycken. (ur § 3)

---

² Lyttkens, Carl-Henrik. *Barnen och nattvard*. Stockholm 1971. S.45.

Den nuvarande ordningen för Svenska kyrkan, "Kyrkoordning 2020 med angränsande lagstiftning för Svenska kyrkan" lär annorlunda än bekännelsen och äldre ordningar. I 20 kap "Nattvard", § 2 stadgas att var och en som är döpt får ta emot nattvardsgåvorna. 1979 ströks efter kyrkomötesbeslut konfirmationsritualets admissionsformel ur handboken ("Från denna stund ägen I, med församlingen, tillträde till Herrens heliga nattvard, vilket jag härmed tillsäger eder, i Guds, Faderns, Sonens och den Helige Andes namn"). I 1986 års handbok skapades en gudstjänst där det var självklart att barnen kommunicerade (familjemässa).

Argumenten för införande av barnkommunion var i korthet följande: a) eftersom spädbarn genom dopet upptas i Guds församling kan de även ta emot nattvardsgåvorna: de har ju helt och fullt inlemmats i Kristi kropp (1 Kor 10:16f) b) alla i den judiska familjen deltog i Gamla förbundets påskmåltid; c) i fornkyrkan var det regel att även mycket små barn deltog i HHN. Först i tidig medeltid stadgades att barn under sju år inte fick kommunicera d) stadgandena om admittering i bekännelseskriterierna som utesluter barnkommunion härrör från denna medeltida nyordning (stadfäst 1215 vid 4:e Laterankonciliet) som oreflekterat behölls av reformatorerna eftersom kravet att nattvardsgästerna skulle ha kunskap om evangeliets och nattvardsmåltidens innebörd var så viktig för dem³.

Mot detta kan anföras: a) den lutherska bekännelsen utgår från instiftelseorden av respektive sakrament vilket innebär att varje sakrament har egna karaktärsdrag. Allt vad som gäller för ett sakrament behöver därför inte gälla för det andra; b) dopet är en engångshandling som innebär att man en gång för alla upptas i Kristi kyrka medan HHN tas emot regelbundet och ofta under kristenlivet till åminnelse av Jesu frälsningsverk för att hos Guds barn stärka den medvetna tron på Guds ord och löften c) HHN är ingen fortsättning på den judiska påskmåltiden utan en aktualisering av Jesu frälsningsverk där instiftelseorden och dess löften knyts till konsekurerat bröd och vin: mottagandet av nattvardsgåvorna i tro ger delaktighet i den fullkomliga befrielse från synd, död och djävul utförd av den utlovade Frälsaren vilken förebådas i Gamla testamentet, bl.a. i Gamla förbundets påskmåltid; d) det tidigaste vittnesbördet om barnkommunion i fornkyrkan kommer från Cyprianus (ca år 250)⁴. Origenes å andra sidan säger (ca år 235) att barn inte kommunicerade varken i Palestina eller i Egypten⁵.

Det kan noteras att kyrkor som praktiserar spädbarnskommunion har en syn på nattvardsläran som skiljer sig från den evangelisk-lutherska. Synsättet innebär att nattvarden medför välsignelse *ex opere operato* ("genom själva handlingens utförande"), alltså inte endast då elementen tas emot i medveten tro. Det kan också vittna om en lära enligt vilken nattvarden skänker en för frälsningen nödvändig välsignelse som inte dopet och Ordets hörande i tro, inte ger. Ett sådant synsätt är ett annat än de lutherska bekännelseskriteriernas förståelse av Skriften. Vår bekännelse lär att det förkunnade evangeliets, dopets och nattvarden mottagande i tro skänker syndernas förlåtelse och att "där syndernas förlåtelse är, där är också liv och salighet" (Lilla katekesen, Femte huvudstycket, II). Nattvarden särart som nådemedel är att den omvända kristne i den heliga måltiden får förlåtelsen personligt

---

³ Lyttkens, Carl-Henrik. *Barnen och nattvard*. Stockholm 1971. Ss.35-39.

⁴ *Om de avfallna* 9.25

⁵ *Homilia över Domarboken* 6:2

bekräftad genom att i brödet och vinet motta Kristi kropp och blod offrat för dennes skull: han eller hon får äta och dricka den lösepenning genom vilken syndaförlåtelsen förvärvats.

Vid vilken ålder kan ett barn anses moget att tillägna sig tillräcklig undervisning och insikt om evangeliet och nattvardens innebörd och välsignelse? Martin Luther skriver i de Schmalkaldiska artiklarna (3:e delen, "Om kyrkan") att "ett barn på sju år vet numera, Gud vare lov, vad kyrkan är: hon är nämligen de heliga troende och 'fären, som höra sin herdes röst"⁶. Laurentii Petris kyrkoordning nämner åtta till nio år som lägsta ålder för att admitteras till HHN ty "yngre barn kunna fögo beskedh weta om Sacramentet.". 1686 års kyrkolag föreskriver åldern 13 till 14 år men med möjlighet till dispens för yngre barn:

Den som fuller sin gärning bekänner, men nekar sig därmed hava illa gjort, skall icke avlösas [...] Ej heller barn, som äro yngre än 13 eller 14 år, med mindre hos dem, efter slitigt förhör, skönjes ett god förstånd om avlösningens nytta, och den heliga nattvardens värdighet, så ock en synnerlig andakt, och längtan därefter, särdeles i dödsfaran, då och väl yngre än förmält är, må där med tröstas och vederkvickas.

I Kyrkolagen stadgas vidare att kunskapskrav för nattvardsadmittering skall stå i proportion till nattvardsgästens förutsättningar samt att speciella skäl kan motivera dispens från dessa:

Alderstigna och dem minnet är förfallet, så att de intet kunna lära, och likväl bekänna sig som fattige syndare, och tro att deras synder, för Kristi skull, bliva förlåtna, må till avlösning och Herrans nattvard tillåtas. Sammaledes besatta människor, när de det begära, och igenom Guds nåd äro fria för Satans anfäktningar, bekänna Jesus Christus som sin Frälsare, och bedja Gud om syndernas förlåtelse, förstå deras salighetsstycken, och föra ett kristligt leverne. Men ingalunda de, som äro i sådant sitt elände ogudgaktiga. Dumbar, som leva kristligt, och vissa tecken giva, att de åstunda avlösning och Herrans nattvard, skola ock därav bliva delaktiga. Främmande i förhållande till vår religion som intet kan vårt språk, må skriftas igenom någon, som emellan Prästen och dem kan tolka.

Konfirmation kan inte uppställas som ett villkor för att få tillträde till HHN⁷. Konfirmation har varit en ordning för nattvardsadmittering. Den är inte ett inslag i läran. Ordningen att konfirmationsundervisning avslutas med första nattvardsgång förutsätter vidare att varje konfirmand bjuds in individuellt. Mötet med Herren i brödet och vinet, är ett personligt möte med Frälsaren.

---

6 I *Till den kristliga adeln av tysk nation om det kristliga ståndets förbättring 1520* skriver Martin Luther att varje kristen vid nio eller tio års ålder bör känna till hela evangeliet.

7 Så har heller aldrig varit fallet. Lyttkens, Carl-Henrik. *Barnen och nattvard*. Stockholm 1971: s.46.

Sammanfattningsvis:

Församlingen behöver en ordning för undervisning av barndöpta och admittering av barn och unga till nattvarden. Bibeln, bekännelseskriterierna, 1571 års kyrkoordning och 1686 års kyrkolag lär följande om denna sak.

Admittering förutsätter, förutom att man är döpt, kunskap i den kristna troslärans grunder, inklusive HHN:s innebörd - vilka bl.a. sammanfattas i Lilla katekesen -, insikten att man är syndare i behov av Guds förlåtelse i Jesu namn vilken räcks i nattvardens bröd och vin som är Jesu Kristi sanna kropp och blod samt tron att Guds löfte knutet till ätandet och drickandet av nattvardens gåvor är "sant för mig".

Både undervisning och admittering är prästens ansvar. Den hävdvunna ordningen med konfirmationsundervisning, konfirmation och därpå följande första nattvardsgång kan vara till stor välsignelse. En sådan ordning hindrar inte andra former för undervisning och nattvardsadmittering där så är lämpligt. Fastställande av en viss ålder för undervisning och admittering handlar om pastoral tillämpning av läran. Det gäller att göra en bedömning vid vilken ålder barn i våra församlingar generellt förmår tillägna sig de grundläggande kristna trossanningarna och de ovannämnda insikterna relaterade till nattvardsgång. Lägsta ålder för nattvardsadmittering i vår äldre svenska evangelisk-lutherska tradition har varit åtta år.

Admittering gör prästen på grundval av de förutsättningar som den enskilde döpte har. Det innebär bl.a. att medkristna med förståndshandikapp välkomnas till nattvarden efter en pastoral bedömning anpassad till deras individuella belägenhet.

Var och en admitteras enskilt och inte som del av en grupp eller en gemenskap.

Göteborg 2021-12-30

Patrik Toräng (sammankallande och sekreterare)   Jonatan Adahl